EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

26. jaanuar 2010 *

Kohtuasjas C-362/08 P,

mille ese on Euroopa Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 7. augustil 2008 esitatud apellatsioonkaebus,

Internationaler Hilfsfonds eV, asukoht Rosbach (Saksamaa), esindajad: *Rechtsanwalt* H. Kaltenecker ja *Rechtsanwalt* R. Karpenstein,

hageja,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: P. Costa de Oliveira, S. Fries ja T. Scharf, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja esimeses kohtuastmes,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, R. Silva de Lapuerta ja C. Toader, kohtunikud C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Schiemann (ettekandja), M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus ja J.-J. Kasel,

kohtujurist: P. Mengozzi,
kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 30. juuni 2009. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 15. septembri 2009. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Internationaler Hilfsfonds eV (edaspidi „IH") palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 5. juuni 2008. aasta otsuse kohtuasjas T-141/05: Internationaler Hilfsfonds *vs.* komisjon (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus"), millega nimetatud kohus jättis vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata tema hagi, milles ta oli palunud tühistada Euroopa Ühenduste Komisjoni 14. veebruari 2005. aasta otsuse, millega keelduti juurdepääsu võimaldamisest teatavatele komisjoni käsutuses olevatele dokumentidele (edaspidi „vaidlusalune akt").

Õiguslik raamistik

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331) eesmärk on määrata kindlaks põhimõtted, tingimused ning piirangud, mis reguleerivad EÜ artiklis 255 ette nähtud juurdepääsuõigust nende institutsioonide dokumentidele.

3 Nimetatud määruse artikli 2 „Juurdepääsuõigusega isikud ja reguleerimisala" lõikes 1 on ette nähtud, et kõigil liidu kodanikel ning kõigil füüsilistel ja juriidilistel isikutel, kelle elukoht või registrijärgne asukoht on mõnes liikmesriigis, on õigus tutvuda institutsioonide dokumentidega, „arvestades käesolevas määruses sätestatud põhimõtteid, tingimusi ja piiranguid".

4 Sama määruse artikli 4 „Erandid" lõikes 3 on ette nähtud:

„Keelatakse juurdepääs dokumendile, mille institutsioon on koostanud oma sisekasutuseks või mille institutsioon on saanud ning mis käsitleb küsimust, milles institutsioon ei ole veel otsust teinud, kui sellise dokumendi avaldamine kahjustaks oluliselt institutsiooni otsustamisprotsessi, välja arvatud juhul, kui avaldamine teenib ülekaalukaid üldisi huve.

Juurdepääs dokumentidele, mis sisaldavad sisekasutuseks esitatud arvamusi osana asjaomase institutsiooni sisearuteludest ja eelkonsultatsioonidest, keelatakse isegi pärast otsuse tegemist, kui sellise dokumendi avaldamine kahjustaks tõsiselt institutsiooni otsustamisprotsessi, välja arvatud juhul, kui avaldamine teenib ülekaalukaid üldisi huve."

5 Määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõige 7 on sõnastatud järgmiselt:

„Lõigetes 1–3 sätestatud erandeid kohaldatakse üksnes nii kaua, kuni kaitse on dokumendi sisust lähtuvalt õigustatud. Erandeid võib kohaldada maksimaalselt 30 aasta jooksul. […]”

6 Sama määruse artikli 6 „Taotlused” lõige 1 näeb ette:

„Dokumentidele juurdepääsu taotlused esitatakse mis tahes kirjalikus vormis, sealhulgas elektroonilises vormis, ühes EÜ […] artiklis 314 osutatud keeltest ning piisava täpsusega, et institutsioon võiks dokumendi kindlaks teha. Taotleja ei ole kohustatud taotlust põhjendama.”

7 Esialgsete taotluste lahendamise osas näevad nimetatud määruse artikli 7 lõiked 1 ja 2 ette:

„1. Dokumendile juurdepääsu taotlus lahendatakse viivitamata. Taotlejale saadetakse kinnitus taotluse kättesaamise kohta. 15 tööpäeva jooksul alates taotluse registreerimisest lubab institutsioon juurdepääsu taotletud dokumendile ja tagab selle juurdepääsu kõnealuse ajavahemiku jooksul vastavalt artiklile 10 või siis esitab

kirjalikus vastuses osalise või täieliku keeldumise põhjused ning teatab taotlejale tema õigusest esitada kordustaotlus käesoleva artikli lõike 2 kohaselt.

2. Osalise või täieliku keeldumise korral võib taotleja 15 tööpäeva jooksul institutsiooni vastuse saamisest arvates teha kordustaotluse, milles palub institutsioonil oma seisukoht läbi vaadata."

8 Kordustaotluste lahendamise osas näevad määruse nr 1049/2001 artikli 8 lõiked 1 ja 3 ette:

„1. Kordustaotlus lahendatakse viivitamata. 15 tööpäeva jooksul alates sellise taotluse registreerimisest lubab institutsioon juurdepääsu taotletud dokumendile ja tagab selle juurdepääsu kõnealuse ajavahemiku jooksul vastavalt artiklile 10 või siis esitab kirjalikus vastuses osalise või täieliku keeldumise põhjused. Osalise või täieliku keeldumise korral teavitab institutsioon taotlejat tema käsutuses olevatest õiguskaitsevahenditest, nimelt võimalusest algatada kohtumenetlus institutsiooni vastu ja/või esitada kaebus ombudsmanile kooskõlas EÜ […] artiklitega vastavalt 230 ja 195.

[…]

3. Kui institutsioon ettenähtud tähtaja jooksul ei vasta, loetakse see eitavaks vastuseks ja see annab taotlejale õiguse algatada institutsiooni vastu kohtumenetlus ja/või esitada kaebus ombudsmanile EÜ asutamislepingu vastavate sätete alusel."

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

9 IH on humanitaarabi valdkonnas tegutsev Saksa õiguse alusel loodud valitsusväline organisatsioon. 28. aprillil 1998 allkirjastas ta komisjoniga lepingu „LIEN 97-2011" (edaspidi „leping") seoses tema poolt Kasahstanis organiseeritud meditsiiniabi programmi kaasrahastamisega.

10 Komisjon ütles nimetatud lepingu 1. oktoobril 1999 ühepoolselt üles ja teavitas 6. augustil 2001 IH-d oma otsusest nõuda tagasi teatav lepingu täitmise raames IH-le makstud summa.

11 IH esitas 9. märtsil 2002 komisjonile taotluse juurdepääsu saamiseks lepinguga seotud dokumentidele.

12 Komisjon saatis 8. juuli 2002. aasta kirjas IH-le nimekirja neljas toimikus sisalduvatest dokumentidest (edaspidi „8. juuli 2002. aasta kiri"). Selles kirjas jättis komisjon määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõikele 3 tuginedes IH taotluse rahuldamata osas, mis puudutab teatud dokumente kolmes esimeses toimikus ja kõiki dokumente neljandas toimikus.

13 11. juuli 2002. aasta kirjaga esitas IH komisjoni presidendile taotluse täieliku juurdepääsu saamiseks kõigile lepingut puudutavatele dokumentidele.

14 Komisjon vastas sellele taotlusele 26. juuli 2002. aasta kirjas, mille allkirjastas koostöötalituse EuropeAid alla kuuluva direktoraadi „Euroopa, Kaukaasia ja Kesk-Aasia" direktor (edaspidi „26. juuli 2002. aasta kiri") ja mis oli sõnastatud järgmiselt:

„Viitan Teie 11. juulil 2002 president Prodile saadetud kirjale, millele mul paluti vastata.

[…]

Viimases, 8. juuli kuupäeva kandvas kirjas, mille Te komisjonilt saite ja milles vastatakse Teie taotlusele tutvuda […] lepinguga seotud toimikute sisuga, edastati Teile selle sisu ülevaade. Selle ülevaate põhjal paluti Teil teavitada komisjoni talitusi dokumentidest, mille koopiat Te soovite.

Pärast sellise taotluse esitamist on Teil kohe võimalik saada juurdepääs dokumentidele, mille suhtes ei kehti piirangud. Juurdepääsu üle niisugustele dokumentidele, mille suhtes kehtivad määruses nr 1049/2001 artiklis 4 nimetatud piirangud, otsustatakse tavaliselt juhtumipõhiselt.

Kinnitan veel kord, et komisjoni talitused uurivad teie taotlust tähelepanelikult ja eelisjärjekorras."

15 IH tutvus 26. augustil 2002 dokumentidega, millele komisjon talle juurdepääsu võimaldas.

16 Seejärel püüdsid komisjon ja IH komisjoni poolt lepingu alusel nõutava summa tagasimaksmise osas kokkuleppele jõuda. 2003. aasta oktoobri alguses tõdesid komisjon ja IH siiski, et neil ei olnud võimalik niisugust kokkulepet saavutada.

17 IH esitas 6. oktoobril 2003 Euroopa ombudsmanile kaebuse, milles heitis komisjonile ette, et see keeldus andmast talle täielikku juurdepääsu kõigile lepinguga seotud dokumentidele. Kaebus registreeriti numbri 1874/2003/GG all (edaspidi „IH esitatud kaebus”).

18 15. juulil 2004 saatis ombudsman komisjonile soovituse projekti, milles ta märkis, et komisjon ei lahendanud õigesti IH poolt esitatud taotlust tagada täielik juurdepääs lepinguga seotud dokumentidele, ning tegi ettepaneku see taotlus uuesti läbi vaadata. Lisaks soovitas ta komisjonil tagada juurdepääs nimetatud dokumentidele, välja arvatud juhul, kui ta suudab tõendada, et juurdepääs neile on hõlmatud määruses nr 1049/2001 ette nähtud eranditega.

19 Komisjon saatis 12. ja 24. oktoobril 2004 ombudsmanile üksikasjaliku arvamuse ingliskeelse ja seejärel saksakeelse versiooni (edaspidi „üksikasjalik arvamus”). Selles arvamuses kinnitas ta muu hulgas järgmist:

„Komisjon nõustub Euroopa ombudsmani soovituse projektiga ning vaatas uuesti läbi [IH] poolt esitatud taotluse tagada juurdepääs [lepinguga seotud] toimikutele. Ta hindas uuesti küsimust, kas toimikutes nr 1, 2 ja 3 sisalduvad dokumendid, millele juurdepääsust oli keeldutud, ning kõik toimiku nr 4 dokumendid tuli osaliselt või täielikult avaldada vastavalt […] määruse nr 1049/2001 sätetele.”

20 Pärast seda läbivaatamist nõustus komisjon avaldama neist dokumentidest, millele juurdepääsust ta oli IH-le keeldunud, viis dokumenti ning lisas nende koopiad üksikasjalikule arvamusele.

21 Ülejäänud dokumentide osas, mida juurdepääsutaotlus puudutas, jäi ta siiski kindlaks oma otsusele keelduda IH-le juurdepääsu andmast.

22 Ombudsman edastas IH-le üksikasjaliku arvamuse inglis- ja saksakeelse versiooni vastavalt 18. ja 25. oktoobril 2004, paludes IH-l esitada selle kohta märkused, mida viimati nimetatu tegi 22. oktoobril 2004.

23 Ombudsman tegi 14. detsembril 2004 IH esitatud kaebuse osas lõpliku otsuse. Kokkuvõttes tegi ombudsman oma otsuse punktis 3.1 kriitilise märkuse komisjoni halduspraktika kohta käesolevas asjas. Selles osas tuvastas ta, et kuna komisjon ei esitanud mõjuvaid põhjuseid, mis õigustaks tema keeldumist anda IH-le juurdepääs mitmele lepinguga seotud dokumendile, siis on tegu haldusliku omavoliga. Leides siiski, et Euroopa Parlament ei saa võtta meetmeid, mis tema enda ja IH seisukohta tema menetluses olevas asjas toetaksid, ei pidanud ombudsman vajalikuks parlamendile eriaruannet saata ning otsustas oma otsuse punktis 3.5 nimetatud kaebuse menetlemise lõpetada.

24 Tuginedes nimetatud lõpliku otsuse järeldustele, esitas IH komisjoni presidendile 22. detsembril 2004 taotluse täielikuks juurdepääsuks kõigile lepinguga seotud dokumentidele järgmises sõnastuses:

„[…] edastan käesolevaga formaalse taotluse võimaldamaks [IH-l] saada piiranguteta juurdepääs [lepingut] puudutavatele komisjoni dokumentidele, sealhulgas kõikidele

dokumentidele, millele juurdepääsu andmisest on Teie talitused seni keeldunud. Palun Teil anda vajalikud juhised, et leppida kokku […] kuupäevas selle taotluse lahendamiseks […]

Taotluse põhjendamiseks [viitan] […] ombudsmani 14. detsembri 2004. aasta otsusele […]

Loodan, et kohtulik vaidluse lahendamine ei ole vajalik ja et annate oma talitustele juhised, et tagada täielik juurdepääs asjassepuutuvatele toimikutele. […]

Loodan, et saan Teilt vastuse 21. jaanuariks 2005.

[…]"

25 Vastuseks sellele taotlusele saatis komisjon IH-le 21. jaanuaril 2005 järgmise kirja:

„Tänan Teid 22. detsembri 2004. aasta kirja eest […], milles taotlete juurdepääsu [lepinguga seotud] dokumentidele vastavalt määrusele [nr] 1049/2001 […]

Komisjon ei ole veel ombudsmani 14. detsembri 2004. aasta otsuse suhtes lõplikku seisukohta võtnud, kuid Teie taotlus lahendatakse võimalikult kiiresti.

Tänan Teid mõistva suhtumise eest. Lugupidamisega […]"

26 Komisjon vastas vaidlusaluse aktiga, mille allkirjastas koostöötalituse EuropeAid „Meetmete toetamise" direktoraadi direktor 14. veebruaril 2005 IH poolt 22. detsembril 2004 esitatud taotlusele järgmiselt:

„Tänan Teid 22. detsembri 2004. aasta kirja eest […], milles taotlete juurdepääsu [lepinguga seotud] dokumentidele vastavalt määrusele [nr] 1049/2001 […]

21. jaanuaril 2005 teavitasin Teid sellest, et komisjon pidi enne Teie taotlusele vastamist võtma lõpliku seisukoha ombudsmani 14. detsembri 2004. aasta otsuse suhtes.

Olles nimetatud otsuse suhtes võtnud seisukoha, mille kohaselt see institutsioon ei nõustu ombudsmani poolt eespool viidatud määruse [artikli 4 lõike 1 punktile b ja lõike 3 teisele lõigule] ning [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta] määrusele [(EÜ) nr] 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes [ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 2001, L 8, lk 1; ELT eriväljaanne 13/26, lk 102)] antud tõlgendusega, otsustas komisjon mitte anda juurdepääsu dokumentidele, mille suhtes komisjoni arvates kuuluvad kohaldamisele nimetatud määruses ette nähtud erandid, nagu märgitud komisjoni 12. oktoobri 2004. aasta teatises ombudsmanile.

Seetõttu teatan kahetsusega, et välja arvatud Teie kliendile 26. [augustil] 2002 [lepinguga seotud] toimikule juurdepääsu raames kättesaadavaks tehtud dokumendid ja [viis] dokumenti, mille komisjon lisas ombudsmani teatisele – mille sisu edastati […] –, ei kavatse komisjon muid dokumente Teile kättesaadavaks teha."

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

27 Üldkohtu kantseleisse 11. aprillil 2005 saabunud hagiavaldusega esitas IH hagi vaidlusaluse akti tühistamiseks.

28 Komisjon esitas eraldi dokumendiga Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 114 lõike 1 alusel vastuvõetamatuse vastuväite. IH esitas 26. juunil 2005 selle vastuväite kohta oma märkused.

29 Nimetatud vastuvõetamatuse vastuväite põhjendamiseks väitis komisjon muu hulgas, et vaidlusalune akt vaid kinnitab 2002. aasta juulis tehtud otsust, mis sisaldus komisjoni 8. ja 26. juuli 2002. aasta kirjades ning IH ei ole selle otsuse peale ettenähtud tähtaja jooksul hagi esitanud. Järelikult ei ole nimetud akti puhul tegemist aktiga, mida saab vaidlustada EÜ artikli 230 alusel esitatud tühistamishagi raames.

30 Kõigepealt kvalifitseeris Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 72–75 8. juuli 2002. aasta kirja esialgseks vastuseks lepinguga seotud dokumentidele juurdepääsu taotlusele määruse nr 1049/2001 artikli 7 lõike 1 tähenduses.

31 Seejärel kvalifitseeris Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 76–79 26. juuli 2002. aasta kirja vastuseks IH poolt komisjonile 11. juulil 2002 saadetud kordustaotlusele nimetatud määruse artikli 8 tähenduses.

32 Seejärel tuvastas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 81, et kuna 26. juuli 2002. aasta kirjas sisalduvat otsust ei ole tähtaja jooksul vaidlustatud, siis on see otsus IH hagi esitamise kuupäevaks lõplikuks muutunud.

33 Arvestades kohtupraktikat, mille kohaselt on üksnes varasemat ettenähtud tähtaja jooksul vaidlustamata otsust kinnitava akti peale esitatud tühistamishagi vastuvõetamatu, uuris Üldkohus seega, kas vaidlustatud akt on üksnes 26. juuli 2002. aasta otsust kinnitav akt.

34 Neil asjaoludel tugines ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 82 kohtupraktikale, mille kohaselt on otsus varasemat otsust üksnes kinnitav otsus, kui see ei sisalda võrreldes varasema aktiga ühtegi uut asjaolu ja kui selle varasema akti adressaadi olukorda eelnevalt uuesti ei hinnatud. Sellega seoses viitas ta Euroopa Kohtu 10. detsembri 1980. aasta otsusele kohtuasjas 23/80: Grasselli *vs.* komisjon (EKL 1980, lk 3709, punkt 18), Üldkohtu 4. mai 1998. aasta määrusele kohtuasjas T-84/97: BEUC *vs.* komisjon (EKL 1998, lk II-795, punkt 52) ja Üldkohtu 11. juuni 2002. aasta otsusele kohtuasjas T-365/00: AICS *vs.* parlament (EKL 2002, lk II-2719, punkt 30).

35 Sellega seoses uuris Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 83–92, kas IH viidatud asjaolude puhul võis tegemist olla „uue asjaoluga" selle kohtupraktika tähenduses. Ta järeldas, et ei ombudsmani 14. detsembri 2004. aasta otsuses sisalduvad järeldused ega IH esitatud kaebuse menetlemise kulg ega tulemused ei kujuta endast uusi asjaolusid, mis võivad vaidlusalust akti 26. juuli 2002. aasta kirjast eristada.

36 Seejärel uuris Üldkohus, kas vaidlusalusele aktile eelnes IH olukorra „uuesti hindamine" käesoleva kohtuotsuse punktis 34 viidatud kohtupraktika tähenduses. Kohus välistas sellise võimaluse vaidlustatud kohtuotsuse punktides 93–100.

37 Sellest tulenevalt leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 102, et komisjoni argument, mille kohaselt on vaidlusalune akt üksnes kinnitav akt, on põhjendatud, ning rahuldas komisjoni esitatud vastuvõetamatuse vastuväite.

38 Lõpetuseks, täiendava võimalusena täpsustas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 103–110, et isegi kui oletada, et vaidlusalune akt ei kujuta endast üksnes 26. juuli 2002. aasta kirja kinnitavat akti, ei saa seda pidada vaidlustatavaks aktiks, kuna see oleks seega tulnud kvalifitseerida määruse nr 1049/2001 artikli 7 lõike 1 tähenduses esialgseks vastuseks, mille peale ei saa esitada tühistamishagi EÜ artikli 230 alusel.

39 Kõigile neile kaalutlustele tuginedes jättis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsusega IH hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.

Poolte nõuded ja menetlus Euroopa Kohtus

40 Oma hagis palub IH Euroopa Kohtul:

– tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

– teha asjas lõplik otsus ja tühistada vaidlusalune akt või teise võimalusena saata kohtuasi tagasi Üldkohtusse uueks otsustamiseks, ja

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.

41 Komisjon palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus osalise vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata või põhjendamatuse tõttu rahuldamata ja

– mõista kohtukulud välja IH-lt.

42 IH palus Euroopa Kohtu kantseleisse 21. oktoobril 2009 saabunud dokumendis Euroopa Kohtul teha vastavalt kodukorra artiklile 61, mida kodukorra artikli 118 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, määrus suulise menetluse uuendamiseks.

Suulise menetluse uuendamise taotlus

43 Euroopa Kohus võib omal algatusel või kohtujuristi ettepanekul või poolte taotlusel kodukorra artikli 61 kohaselt määrusega suulise menetluse uuendada, kui ta leiab, et tal

ei ole piisavalt informatsiooni või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled ei ole vaielnud (8. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-42/07: Liga Portuguesa de Futebol Profissional ja Bwin International, EKL 2009, lk I-7633, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 Seevastu ei näe Euroopa Liidu Kohtu põhikiri ja kodukord pooltele ette võimalust esitada märkusi vastuseks kohtujuristi ettepanekule.

45 Kuid oma taotluses piirdub IH väitega, et kohtujuristi ettepanek tugineb määruse nr 1049/2001 väärale tõlgendusele.

46 Olles kohtujuristi ära kuulanud, leiab Euroopa Kohus, et tal on antud juhul olemas kogu vajalik teave tema menetluses oleva kohtuasja lahendamiseks ning et kohtuasja lahendamisel ei tule tugineda argumendile, mille üle pooled ei ole vaielnud.

47 Järelikult puudub vajadus suulise menetluse uuendamiseks.

Apellatsioonkaebus

48 Vaidlustatud kohtuotsuses nõustus Üldkohus komisjoni poolt talle esitatud vastuvõetamatuse vastuväitega sisuliselt põhjusel, et vaidlusalune akt ei ole vaidlustatav akt.

49 IH esitab oma apellatsioonkaebuse põhjendamiseks kolm väidet. Esimese väite kohaselt on 26. juuli 2002. aasta kirjas sisalduv otsus vääralt kvalifitseeritud vastusena kordustaotlusele määruse nr 1049/2001 artikli 8 lõike 1 tähenduses. Teine ja kolmas väide, mis puudutavad vaidlusalust akti, käsitlevad vastavalt nimetatud akti väära kvalifitseerimist aktina, mis üksnes kinnitab mainitud otsust, ning selle akti väära kvalifitseerimist esialgse vastusena sama määruse artikli 7 lõike 1 tähenduses.

50 Kõigepealt tuleb uurida teist ja kolmandat väidet koos.

51 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt saab tühistamishagi esitada vaid selliste meetmete peale, mis tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi hageja huve puudutaval viisil, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus seisundis (vt eelkõige 12. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-131/03 P: Reynolds Tobacco jt *vs*. komisjon, EKL 2006, lk I-7795, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 Tühistamishagi vastuvõetavust puudutavast väljakujunenud kohtupraktikast johtub ka, et nende aktide kvalifitseerimisel tuleb vaadelda nende aktide enda sisu ja nende autori tahet. Vaidlustatavateks aktideks on põhimõtteliselt meetmed, mis kinnitavad haldusmenetluse lõppedes komisjoni lõpliku seisukoha ja tekitavad siduvaid õiguslikke tagajärgi hageja huve puudutaval viisil, välja arvatud selliseid tagajärgi mitte tekitavad vahemeetmed, mille eesmärk on valmistada ette lõplik otsus, ning üksnes varasemat tähtaegselt vaidlustamata otsust kinnitavad aktid (vt selle kohta 17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-521/06 P: Athinaïki Techniki *vs*. komisjon, EKL 2008, lk I-5829, punkt 42).

53 Määruse nr 1049/2001 osas tuleb märkida, et kaheetapilist menetlust ette nägevate määruse artiklite 7 ja 8 eesmärk on võimaldada esiteks asjassepuutuvate institutsioonide dokumentidele juurdepääsu taotluste kiiret ja lihtsat lahendamist ning teiseks ennekõike tekkida võivate vaidluste lahendamist poolte kokkuleppel. Juhuks kui

niisugust vaidlust ei ole võimalik poolte kokkuleppel lahendada, näeb artikli 8 lõige 1 ette kaks õiguskaitsevahendit, milleks on kohtumenetluse algatamine ja kaebuse esitamine ombudsmanile.

54 Kuivõrd nimetatud menetlus näeb ette kordustaotluse esitamise, võimaldab see asjassepuutuval institutsioonil oma seisukoha uuesti läbi vaadata, enne kui ta teeb lõpliku keelduva otsuse, mille peale saab liidu kohtutesse hagi esitada. Niisugune menetlus võimaldab esialgseid taotlusi kiiremini lahendada ja järelikult tulla sageli vastu taotlejate ootustele, võimaldades samal ajal sel institutsioonil võtta vastu üksikasjalik seisukoht, enne kui taotleja poolt silmas peetud dokumentidele juurdepääsust lõplikult keeldutakse, eelkõige juhul, kui viimati nimetatu nimetatud institutsiooni põhjendatud keeldumisele vaatamata nende dokumentide avaldamise taotluse uuesti esitab.

55 Et teha kindlaks, kas akti peale saab EÜ artikli 230 alusel esitada hagi, tuleb vaadelda pigem selle sisu kui formaalset esitlust (vt 11. novembri 1981. aasta otsus kohtuasjas 60/81: IBM *vs.* komisjon, EKL 1981, lk 2639, punkt 9).

56 Pealegi tuleb rõhutada, et määrus nr 1049/2001 annab asjassepuutuvate institutsioonide dokumentidele väga laiaulatusliku juurdepääsuõiguse, kusjuures määruse artikli 6 lõike 1 kohaselt ei sõltu see õigus taotluse põhjendamisest. Pealegi, vastavalt artikli 4 lõikele 7 kohaldatakse selle artikli lõigetes 1–3 sätestatud erandeid üksnes nii kaua, kuni kaitse on dokumendi sisust lähtuvalt õigustatud.

57 Järelikult võib isik esitada uue juurdepääsutaotluse dokumentidele, millele juurdepääsust varem keelduti. Selline taotlus kohustab asjassepuutuvat institutsiooni uurima, kas varasem juurdepääsust keeldumine on vahepeal toimunud õigusliku või faktilise olukorra muutumist arvestades jätkuvalt õigustatud.

58 Selles osas tuleb tõdeda, et vaidlusaluse akti puhul on nii selle sisust, mis viitab sõnaselgelt komisjoni „lõplikule seisukohale", kui ka selle vastuvõtmise kontekstist lähtudes tegemist komisjoni lõpliku keeldumisega avaldada kõik IH poolt taotletud dokumendid. See keeldumine lõpetas viimati nimetatu poolt ligi kolme aasta jooksul järjepidevalt astutud sammud, mida on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktides 11–26 ja mille eesmärk oli saada juurdepääs lepinguga seotud dokumentidele ning mis hõlmasid mitmeid IH poolt selleks esitatud taotlusi.

59 Nagu sai öeldud käesoleva kohtuotsuse punktis 57, oli IH-l õigus esitada uusi taotlusi juurdepääsuks nimetatud dokumentidele, ilma et komisjonil oleks olnud õigus tugineda varasematele juurdepääsust keeldumistele.

60 Samuti ei saa komisjon käesoleva vaidluse asjaoludel tõhusalt väita, et IH oleks pidanud pärast vaidlusaluse akti saamist esitama uue taotluse ja ootama, et kõnealune institutsioon ka selle rahuldamata jätab, selleks et seda akti saaks pidada lõplikuks ja seega vaidlustatavaks aktiks. Sõltumata asjaolust, et komisjon ei teavitanud vaidlusaluses aktis IH-d õigusest esitada kordustaotlus, ei saaks niisuguse sammu astumine viimati nimetatu poolt viia tulemuseni, mida ta on soovinud, arvestades asjaolu, et – nagu nähtub üksikasjalikust arvamusest ja viie dokumendi avaldamisest ombudsmani läbiviidava menetluse raames – komisjon uuris IH esitatud juurdepääsutaotlust üksikasjalikult ning oli taotletud dokumentidele juurdepääsust keeldumise osas selgelt ja lõplikult oma seisukoha võtnud.

61 Niisuguse toimimisviisi nõudmine läheks pealegi vastuollu määruses nr 1049/2001 ette nähtud menetluse eesmärgiga tagada kiire ja lihtne juurdepääs asjassepuutuvate institutsioonide dokumentidele.

62 Kõiki neid asjaolusid arvestades tuleb tõdeda, et Üldkohus eksis, kui ta leidis, et vaidlusaluse akti puhul ei ole tegemist vaidlustatava aktiga, mille peale saab esitada

tühistamishagi EÜ artikli 230 alusel. Nimelt nähtub eeltoodud kaalutlustest, et vastupidi Üldkohtu tehtud järeldusele on niisuguse akti peale esitatav hagi vastuvõetav.

63 Sellest järeldub, et IH poolt apellatsioonkaebuse põhjendamiseks esitatud väidetest on teine ja kolmas väide põhjendatud. Ilma et oleks vaja uurida esimest väidet, tuleb apellatsioonkaebus rahuldada ja vaidlustatud kohtuotsus tühistada.

Hagi esimeses kohtuastmes

64 Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu kohaselt võib Euroopa Kohus teha Üldkohtu otsuse tühistamise korral asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab.

65 Euroopa Kohus ei saa selles menetlusstaadiumis IH poolt Üldkohtule esitatud hagi sisuliselt lahendada. See vaidluse aspekt eeldab väidete ja asjaolude uurimist, mida Üldkohtus ei ole arutatud, kuna viimati nimetatu tegi otsuse eraldi dokumendiga esitatud vastuvõetamatuse vastuväite suhtes. Seetõttu ei luba menetlusstaadium sisulistes küsimustes kohtuasjas otsust teha. Samas on Euroopa Kohtul olemas vajalik teave, et teha lõplik otsus komisjoni poolt esimese kohtuastme menetluses esitatud vastuvõetamatuse vastuväite kohta.

66 Käesoleva kohtuotsuse punktides 51–62 toodud põhjustel tuleb tagasi lükata vastuvõetamatuse vastuväide, mis tugineb asjaolule, et vaidlusaluse akti peale ei saa esitada tühistamishagi.

67 Sellest tulenevalt tuleb kohtuasi saata tagasi Üldkohtusse IH poolt vaidlusaluse akti tühistamiseks esitatud hagi läbivaatamiseks.

Kohtukulud

68 Kodukorra artikli 122 esimene lõik sätestab, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab kohus kohtukulude jaotuse. Vastavalt sama kodukorra artikli 69 lõikele 2, mida kodukorra artikli 118 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

69 Kuna apellatsioonkaebus rahuldati ja kuna Euroopa Kohus on komisjoni esitatud vastuvõetamatuse vastuväite tagasi lükanud, tuleb apellatsioonkaebuse ja vastuvõetamatuse vastuväitega esimeses kohtuastmes seotud kohtukulud vastavalt IH nõuetele välja mõista komisjonilt ning ülejäänud kohtukulude kandmine otsustatakse edaspidi.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **Tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 5. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas T-141/05: Internationaler Hilfsfonds *vs.* komisjon.**

2. **Lükata tagasi Euroopa Komisjoni poolt Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtus esitatud vastuvõetamatuse vastuväide.**

3. Saata kohtuasi tagasi Euroopa Liidu Üldkohtusse, et ta otsustaks Internationaler Hilfsfonds eV nõuete üle tühistada Euroopa Ühenduste Komisjoni 14. veebruari 2005. aasta otsus, millega keelduti talle tagamast juurdepääsu teatavatele komisjoni käsutuses olevatele dokumentidele.

4. Mõista käesoleva kohtuastme kohtukulud ning vastuvõetamatuse vastuväitega seotud esimese kohtuastme kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.

5. Ülejäänud kohtukulude kandmine otsustatakse edaspidi.

Allkirjad